

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Грішина Едуарда Олександровича
«Психологічний супровід розвитку резильєнтності як чинника
саморегуляції особистості, яка перебуває в складній життєвій ситуації»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 053 Психологія

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами.

Дисертаційне дослідження Грішина Едуарда Олександровича є актуальним для сучасної психологічної науки та відповідає запитам суспільства. Резильєнтність як властивість людської психіки набуває сьогодні особливого значення через безперервність негативних стресових обставин, які зумовлені пандемією, війною, загостренням економічних проблем у державі, вимушеною міграцією населення. Питання розробки засобів психологічного супроводу розвитку резильєнтності як чинника саморегуляції особистості, яка перебуває в складній життєвій ситуації є нагальними проблемами психологічної теорії та практики. Актуальність теми дисертаційного дослідження вважаємо обґрунтованою, оскільки складні життєві обставини, кризові та конфліктні ситуації супроводжують процес особистісного розвитку та зумовлюють особистісні трансформації, що вимагають впровадження психологічного супроводу розвитку резильєнтності, міра якої визначає психологічне благополуччя, подальше більш продуктивне, повноцінне життя людини.

Матеріали дисертаційного дослідження окреслюють проблематику розвитку резильєнтності як чинника саморегуляції особистості, яка перебуває в складній життєвій ситуації, що дає підстави констатувати про високий рівень наукової новизни та теоретичну значущість даної роботи.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Викладені у кваліфікаційній роботі висновки та узагальнення мають достатній рівень наукового обґрунтування. Повнота і раціональність застосування методологічного апарату, широкого кола українських та закордонних наукових джерел підтверджує достовірність викладених ідей та положень. Послідовність викладення матеріалу і логічна узгодженість, а також влучні узагальнення у висновках до розділів і загальних висновках підкріплюють цілісність роботи та її міждисциплінарний характер. Отже, наведені в роботі висновки та рекомендації мають достатній рівень обґрунтованості і достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів.

У роботі Едуарда Олександровича Грішина вперше виокремлено ресурсний потенціал резильєнтності, що виявляється у її негативних зв'язках із емоційним вигоранням та особистісною вичерпаністю й позитивних – із психологічним благополуччям та самоактуалізацією особистості. Автором вперше було визначено психологічні предиктори резильєнтності особистості у складній життєвій ситуації, до низки яких увійшли: диспозиційний оптимізм, смисложиттєві орієнтації, життєстійкість, духовні цінності, самоповага, самоефективність та конструктивні копінг-стратегії. Крім того, у дослідженні розширено уявлення про: резильєнтність як психологічний ресурс особистості з подолання стресу та адаптації після травмуючої ситуації до нових обставин життя; специфіку прояву складної життєвої ситуації у перебігу психоемоційних станів особистості з різним рівнем резильєнтності. У дисертації дістали подальшого розвитку: засоби психологічного супроводу розвитку резильєнтності особистості, що опинилась у складній життєвій ситуації; психодіагностика ресурсів особистості через стандартизацію україномовної методики дослідження резильєнтності особистості.

Зазначені автором формулювання новизни є точними та відповідають поставленим завданням й отриманим висновкам. Практична значущість

роботи полягає у розробці та впровадженні програми психологічного супроводу розвитку резильєнтності як чинника саморегуляції особистості, яка перебуває в складній життєвій ситуації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом.

Дисертація Едуарда Олександровича Грішина має чітку структуру, представлена вступом, трьома розділами, висновками до них, загальними висновками і списком використаних джерел.

У вступі автором обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, науково коректно сформульовано мету, яка конкретизується у завданнях, визначено об'єкт та предмет, окреслено систему використаних у роботі дослідницьких методів, розкрито наукову новизну та практичну значущість результатів дослідження.

У першому розділі дослідження проаналізовано поняття «резильєнтність» та його роль у подоланні складної життєвої ситуації.

У другому розділі дисертації охарактеризовано психологічні кореляти та предиктори резильєнтності як ресурсу особистості у складних життєвих ситуаціях.

У третьому розділі Е.О. Грішин представляє результати впровадження програми психологічного супроводу розвитку резильєнтності як чинника саморегуляції особистості, яка перебуває в складній життєвій ситуації.

Усі наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають темі та меті роботи, достатні за обсягом та рівнем репрезентативності емпіричного матеріалу.

Отже, поставлена мета – виокремити психологічні особливості та перспективні напрями розвитку резильєнтності особистості у складних життєвих ситуаціях – досягнута.

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна праця відповідає паспорту спеціальності, за якою вона подана до захисту. Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету

«Психодидактичні технології освітніх взаємодій та їх розвивальний потенціал» (номер державної реєстрації 0119U101004), «Психосоціальне деталювання суспільних та особистісних подій як технологія мислевчиння» (номер державної реєстрації 0123U104568).

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Основні положення та висновки дослідження викладені в 3 наукових працях у фахових виданнях України з психології. Публікації здобувача повною мірою висвітлюють основні наукові положення кваліфікаційної роботи. Порушень академічної доброчесності у публікаціях автора та дисертації виявлено не було.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертацію Грішина Е.О., висловлюємо окремі побажання та зауваження, врахування яких надало б роботі більшої системності, зокрема, на нашу думку, доцільно при описі системи психологічного супроводу розвитку резильєнтності особистості як ресурсу саморегуляції особистості, яка перебуває в складних життєвих ситуаціях, надати інструкцію із застосування даної програми психологічного супроводу.

Побажання та зауваження не є істотними та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, котра є оригінальним, якісним та змістовним дослідженням, яке виконано на високому науковому рівні.

Загальний висновок.

Кваліфікаційна робота Грішина Едуарда Олександровича «Психологічний супровід розвитку резильєнтності як чинника саморегуляції особистості, яка перебуває в складній життєвій ситуації» є самостійним та завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконане здобувачем із застосуванням доцільних методів наукового пошуку. Зміст роботи, розкритий у трьох розділах, переконливо ілюструє, що автором досягнуто наміченої мети дослідження та завдань, зазначених у вступі. Робота характеризується єдністю змісту.

Результати дослідження підтверджують наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, що виокремлює особистий внесок автора у психологічну науку та практику.

Обсяг дисертації, її структура і оформлення відповідають вимогам передбаченим наказом МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 31.05.2019 р.), а також постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Грішин Едуард Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Рецензентка:

доцентка кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету,
кандидатка психологічних наук,
доцентка

Бригадир

Марія БРИГАДИР

БРИГАДИР
Анна СЕЧУК